

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PD-1964

[Total No. of Pages : 4

[6414]-75

S.Y.LL.B.

(Second Year of Three Year Course)

LAW

LC - 0801 : Labour & Industrial Law

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answers any three questions from part 'A'. Each question in part 'A' is for 15 Marks.
- 2) Answers any two questions from part 'B'. Each question in part 'B' is for 10 Marks.
- 3) Answers question no.10 from part 'C' as directed. Question no. 10 is for 15 marks.

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1) Explain in detail the Unfair Labour Practices under the Maharashtra Recognition of Trade Unions and Prevention of Unfair Labour Practices Act 1971.
- Q2) Explain the Object Behind Introducing the Payment of Wages Act, 1936? What are Authorised Deductions given under the Payment of Wages Act, 1936?
- Q3) Explain the relevant provision relating to working hours of adults and employment of young persons and women under the Factories Act, 1948
- Q4) Define Strike and discuss the provisions relating to strike and lock out under Industrial Dispute Act, 1947.
- Q5) Explain in detail the Provisions of Lay off and Retrenchment under the Industrial Dispute Act of 1947

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6) Define and Discuss Industry, Industrial Disputes, and Settlement of Industrial Disputes under the Industrial Disputes Act, 1947.
- Q7) Discuss the Objectives of the Act and Explain the Employer's Liability for Compensation and the Amount of Compensation under the Employees Compensation Act of 1923

P.T.O.

Q8) Elaborate the Model Standing Orders under the Industrial Employment (Standing Orders) Act, 1946

Q9) Explain the powers and duties of conciliation officer under Industrial Dispute Act, 1947.

PART - C

Q10) Write Short notes on any Three :

[3 × 5 = 15]

- a) Licensing of Contractors
- b) Retrenchment
- c) Disadvantages of Strikes
- d) Works Committee
- e) Domestic Inquiry

Total No. of Questions : 10]

PD-1964

[6414]-75

S.Y.LL.B.

(Second Year of Three Year Course)

LAW

LC - 0801 : Labour & Industrial Law

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग-अ मधील कुठलेही तीन प्रश्न सोडवा. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
2) भाग-ब मधील कुठलेही दोन प्रश्न सोडवा भाग - ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
3) भाग-क मधील कुठलेही तीन प्रश्न सोडवा भाग - क मधील 10 प्रश्नाला 15 गुण आहेत.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) महाराष्ट्र रिकग्रिशन ऑफ ट्रेड युनियन्स आणि प्रिव्हेशन ऑफ अनफेअर लेबर प्रॅक्टिसेस ऍक्ट 1971 अंतर्गत अनुचित कामगार पद्धतींचे तपशीलवार वर्णन करा.
- प्रश्न 2) पेमेंट ऑफ वेजेस कायदा 1936 लागू करण्यामागील उद्देश स्पष्ट करा? 1936 च्या पेमेंट ऑफ वेजेस कायद्यांतर्गत अधिकृत कपाती काय आहेत?
- प्रश्न 3) रोजगार संबंधित प्रौढ, तरुण व महिलांच्या कमाचे तासांच्या तरतुदी फॅक्टरी ऑक्ट 1948 अनुसार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) संपाची व्याख्या करा आणि औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत संप आणि लॉक आऊटशी संबंधित तरतुदींवर चर्चा करा.
- प्रश्न 5) औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत कामावरून कमी आणि छाटणीच्या तरतुदी तपशीलवार स्पष्ट करा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) उद्योग आणि औद्योगिक विवाद परिभाषित करा. औद्योगिक विवाद अधिनियम, 1947 अंतर्गत विविध प्राधिकरणांचे स्पष्टीकरण द्या.
- प्रश्न 7) कायद्याच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा आणि 1923 च्या कर्मचारी भरपाई कायद्यांतर्गत नुकसान भरपाईसाठी नियोक्ताचे दायित्व आणि नुकसान भरपाईची रक्कम स्पष्ट करा.

प्रश्न 8) औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) अधिनियम, 1946 अंतर्गत मॉडेल स्टैंडिंग ऑर्डर विस्तृत करा.

प्रश्न 9) औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत सामंजस्य अधिकाऱ्याचे अधिकार आणि कर्तव्य स्पष्ट करा.

भाग - क

प्रश्न 10) टीपा लिहा. (कोणतेही तीन)

[3 × 5 = 15]

अ) कंत्राटदारांना परवाना देणे.

ब) छाटणी (Retrenchment)

क) संपाचे तोटे

ड) काम समिती

इ) अंतर्गत चौकशी

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PD-1965

[Total No. of Pages : 4

[6414]-76

S.Y.LL.B.

(Second Year of Three Year Course)

LAW

LC - 0802 : Jurisprudence

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Each question in Part A is for 15 Marks. Answer any three questions from Part-A*
- 2) *Each question in Part B is for 10 marks Answer any two questions from Part-B*
- 3) *Question No. 10 is for 15 marks. Answer question No. 10. from Part C as directed*

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1)** When does a custom become a source of Law? Explain the various ingredients that confer validity to a custom. Support your answers with reasons.
- Q2)** Explain the various stages of development of Natural Law Theory.
- Q3)** Give a comparative account of Bentham's Legal Positivism and Austin's Analytical Positivism.
- Q4)** Explain the theory of American Legal Realism. Also explain the examples of American Legal Realism from the Indian Legal system.
- Q5)** "Morality is more important than laws, because law depends on morality" critically evaluate this statement with supporting examples of Indian Legislations or case laws.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Explain Critical Race Theory, and cite examples from the Indian Legal System.
- Q7)** Explain the difference between Historical School of Law and Analytical School of Law.

P.T.O.

Q8) “A right indefinite in point of user, unrestricted in point of disposition, and unlimited in point of duration over a determinate thing.” Which legal concept is described in this statement, elaborate with examples.

Q9) Apply HLA Hart’s concept of Law to the Indian Constitution and explain the theory with examples and provisions or case laws on the Constitution of India.

PART - C

Q10) Answer any three of the following questions each question carries 5 marks : **[3 × 5 = 15]**

- a) Types of Rights.
- b) Types of Ownership
- c) Mr. Dodo has rented his car to Mr. Bobo for a period of 6 months, Mr. Bobo handed over the car to a car mechanic Mr. Solo for repairs when the car stopped working. Explain who has the possession of the car? Also explain the kind of possession each one of them has, give reasons for your answer.
- d) “ Xco Ltd. is a Company incorporated in India by Tingo and Bingo, they have manufactured an industrial robot that can perform all tasks of an industrial labour”. Identify who all are legal persons in this statement? And explain why they are legal persons.
- e) Mr. X is a security guard of a restaurant, one of the customers gets in arguments with him, he throws the customer out, the customer gets injured. Explain what kind of liability is incurred in this case and whose liability it is?

Total No. of Questions : 10]

PD-1965

[6414]-76

S.Y.LL.B.

(Second Year of Three Year Course)

LAW

LC - 0802 : Jurisprudence

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग 'अ' मधीलप्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे. भाग 'अ' मधीलकोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या.
2) भाग 'ब' मधीलप्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे. भाग 'ब' मधीलकोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.
3) प्रश्न क्रमांक 10 हा 15 गुणांचा आहे. निर्देशानुसार भाग 'क' मधील प्रश्न क्रमांक 10 उत्तर द्या.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) प्रथा कायद्याचे स्रोत कधी बनते? प्रथेला वैधता प्रदान करणारे विविध घटक स्पष्ट करा. कारणांसह तुमच्या उत्तरांचे समर्थन करा.
प्रश्न 2) नैसर्गिक कायदा सिद्धांताच्या (नॅचरल लॉ थिअरी) विकासाचे विविध टप्पे स्पष्ट करा.
प्रश्न 3) बेंथमचा लीगल पॉसिटीव्हिसम आणि ऑस्टिनचा analytical पॉसिटीव्हिसम यांचा तुलनात्मक उत्तर लिहा.
प्रश्न 4) अमेरिकन लीगल रिजेलिज्मचा सिद्धांत स्पष्ट करा. तसेच भारतीय न्यायव्यवस्थेतील अमेरिकन लीगल रिजेलिज्मकायदेशीर वास्तववादाची उदाहरणे स्पष्ट करा.
प्रश्न 5) "नैतिकता कायद्यांपेक्षा अधिक महत्त्वाची आहे, कारण कायदा नैतिकतेवर अवलंबून असतो" भारतीय कायदे किंवा न्यायालयीन निवड्यांच्या माध्यमाने या विधानाचे समीक्षक मूल्यांकन करा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) क्रिटिकल रेस थिअरी स्पष्ट करा आणि भारतीय कायदे व्यवस्थेतील उदाहरणे सांगा.
प्रश्न 7) हिस्टोरिकल स्कूल ऑफ लॉ आणि अॅनालिटिकल स्कूल ऑफ लॉ यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.
प्रश्न 8) "एका विशिष्ट वस्तू वरील हक्क जो वापर कर्त्याच्या दृष्टीने अनिश्चित, विल्हेवाटेच्या दृष्टीने अनिर्बंधित, वेळेच्या दृष्टीने अमर्यादित असतो" या विधानात कायद्या मधील कोणती संकल्पना वर्णन केली आहे, उदाहरणांसह विस्तृत करा.
प्रश्न 9) एच एल ए हार्ट च्या कन्सेप्ट ऑफ लॉ ची संकल्पना भारतीय राज्यघटनेत लागू करा आणि भारतीय राज्यघटनेतील तरतुदी किंवा न्यायालयीन निर्णयांच्या उदाहरणांसह सिद्धांत स्पष्ट करा.

भाग - क

प्रश्न 10) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या: प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहेत: $[3 \times 5 = 15]$

- अ) हक्कांचे विविध प्रकार
- ब) मालकीचे विविध प्रकार
- क) श्री डोडो यांची त्यांची कार श्री बोबो यांना 6 महिन्यांच्या कालावधीसाठी भाड्याने दिली आहे, कारणे काम करणे बंद केल्यावर श्री बोबो यांनी कार मेकॅनिक श्री सोलो यांच्याकडे कार सुपुर्द केली. कार कोणाच्या ताब्यात आहे ते सांगा? तसेच त्यांच्यापैकी प्रत्येकाकडे कोणत्या प्रकारचे ताबा आहे ते स्पष्ट करा, तुमच्या उत्तराची कारणे द्या.
- ड) “एकसो लिमिटेड कंपनी ही श्री टिटो आणि बिटो द्वारे भारतात स्थापित केलेली कंपनी आहे, त्यांनी एक औद्योगिक रोबोट तयार केला आहे जो औद्योगिक कामगारांची सर्व कामे करू शकतो”. या विधानातील सर्व कायदेशीर व्यक्ती कोण आहेत ते ओळखा? आणि ते कायदेशीर व्यक्ती का आहेत ते स्पष्ट करा.
- इ) मिस्टर एक्स एका रेस्टॉरंटचा सुरक्षा रक्षक आहे, ग्राहकांपैकी एक त्याच्याशी वाद घालतो, तो ग्राहकाला बाहेर फेकतो, ग्राहक जखमी होतो. या प्रकरणात कोणत्या प्रकारचे दायित्व आहे आणि ते कोणाचे दायित्व आहे हे स्पष्ट करा?

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PD-2875

[Total No. of Pages : 4

[6414]-77

LL.B. (Part - II)

(Second Year of Three Year Law Course)

LC - 0803 : LAW OF EVIDENCE

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) All Parts are compulsory.
- 2) Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.
- 3) Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.
- 4) Answer any three questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1) 'Hearsay Evidence is not admissible', Explain this rule along with its exceptions.
- Q2) Discuss the doctrine of estoppel under the law of evidence.
- Q3) Define the term document. How are the documents proved in the court of law?
- Q4) What is burden of proof? Discuss in detail provisions relating to burden of proof under the Bharatiya Sakshya Adhiniyam, 2023 (BSA).
- Q5) Discuss in detail the changes brought about by the the Bharatiya Sakshya Adhiniyam, 2023 (BSA) in proving the electronic evidence.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** What is presumption? Discuss various types of presumptions along with illustrations.
- Q7)** Explain in detail the order of examination of witnesses.
- Q8)** Discuss in detail the relevancy of facts forming the part of transaction (Res Gaste) along with appropriate case laws.
- Q9)** What is admission and in which cases admissions can be proved on behalf of person making them?

PART - C

[3 × 15 = 15]

Q10) Answer the following short notes (Any three)

- a) Proof of handwriting
- b) Proved, disproved and not proved
- c) Relevancy of conduct
- d) Hostile witness
- e) Impeaching the credit of witness

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 10]

PD-2875

[6414]-77

LL.B. (Part - II)

(Second Year of Three Year Law Course)

LC - 0803 : पुराव्याचा कायदा

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- 1) प्रश्न पत्रिकेतील सर्व भाग सक्तीचे आहेत.
- 2) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 3) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 4) भाग-क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) 'श्रवणविषयक (Hearsay Evidence) पुरावा स्वीकाराई नाही', हा नियम त्याच्या अपवादोसह स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) पुराव्याच्या कायदानुसार प्रतिष्ठंभ (Estoppel) सिद्धांताची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) दस्तऐवज (document) या शब्दाची व्याख्या करा. न्यायालयात दस्तऐवज कशी सिद्ध केली जातात?
- प्रश्न 4) शाबीतची जबाबदारी म्हणजे काय? भारतीय साक्ष्य अधिनियम, 2023 (BSA) अंतर्गत शाबीतची जबाबदारीशी संबंधित तरतुदींची तपशीलवार चर्चा करा.
- प्रश्न 5) भारतीय साक्ष्य अधिनियम, 2023 (BSA) ने इलेक्ट्रॉनिक पुरावे सिद्ध करण्यात आणलेल्या बदलांची सविस्तर चर्चा करा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) गृहीतक (presumption) म्हणजे काय? विविध प्रकारच्या गृहीतकांची उदाहरणांसह चर्चा करा.
- प्रश्न 7) साक्षीदारांच्या तपासणीचा क्रम सविस्तरपणे सांगा.
- प्रश्न 8) एकाच घडामोडीचा भाग (रिस गॅट) बनणाऱ्या तथ्यांच्या प्रासंगिकतेची सविस्तर चर्चा करा आणि योग्य केस कायद्यांसह चर्चा करा.
- प्रश्न 9) कबुली म्हणजे काय आणि कोणत्या प्रकरणांमध्ये कबुली देणाऱ्या व्यक्तीच्या वतीने ते सिद्ध केले जाऊ शकते?

भाग - क

[3 × 5 = 15]

- प्रश्न 10) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)
- अ) हस्तलेखनाचा पुरावा
 - ब) शाबीत, नाशाबीत आणि बिनशाबीत
 - क) वर्तनाची प्रासंगिकता
 - ड) प्रतिकूल (Hostile) साक्षीदार
 - इ) साक्षीदाराच्या विश्वासपात्रतेबाबत संशय व्यक्त करणे

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PD1966

[Total No. of Pages : 4

[6414]-78

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

**LP - 0804 : PRACTICAL TRAINING PAPER II - ALTERNATIVE
DISPUTE RESOLUTION SYSTEM
(2017 Pattern) (Semester - IV)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any 3 questions from part-'A'. Each question in part-'A' is for 15 Marks.
- 2) Answer any 2 questions from part-'B'. Each question in part-'B' is for 10 Marks.
- 3) Answer any 5 questions from part-'C'. Each question in part-'C' is for 5 marks.

PART - A

Attempt any Three of the following :

[3×15=45]

Q1) Define arbitration. Elaborate upon theories & types of arbitration.

Q2) Explain negotiation as a form of alternative dispute resolution. Also comment upon types of negotiations.

Q3) What are the advantages of Alternative Dispute Resolution system over court litigation?

Q4) What is the arbitration tribunal and its jurisdiction?

Q5) Discuss independence and Impartiality of Conciliator, and Procedure Techniques of conciliation.

P.T.O.

PART - B

Attempt any Two of the following :

[2×10=20]

Q6) What do you mean by mediation? Explain the concept of mediation. Comment upon the role of mediator.

Q7) Discuss the various grounds for setting aside Arbitral Award.

Q8) Explain the enforcement of foreign arbitral awards under New York convention.

Q9) Explain the formation, essentials & validity of arbitration agreement.

PART - C

Q10) Short Notes (Attempt any Three of the following) :

[3×5=15]

- a) Appealable Orders under Section 37 of the Arbitration and Conciliation
- b) Rule of severability
- c) Permanent Lokadalat
- d) Mediation
- e) National Legal Services Authority

④ ④ ④ ④

Total No. of Questions : 10]

PD1966

[6414]-78

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LP - 0804 : PRACTICAL TRAINING PAPER II - ALTERNATIVE
DISPUTE RESOLUTION SYSTEM

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. भाग-क अंतर्गत प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग-अ

खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रयत्न करा.

[3×15=45]

प्र.1) लवादाची व्याख्या करा. लवादाचे सिद्धांत आणि प्रकार विस्तृत करा.

प्र.2) पर्यायी विवादनिराकरणाचा एक प्रकार म्हणून वाटाघाटी स्पष्ट करा. वाटाघाटीच्या प्रकारांवर देखील टिप्पणी द्या.

प्र.3) न्यायालयात पर्यायी विवाद निराकरण प्रणालीचे फायदे काय आहेत?

प्र.4) लवाद न्यायाधिकरण आणि त्याचे अधिकारक्षेत्र काय आहे?

प्र.5) सामंजस्य कर्त्याचे स्वातंत्र्य आणि निः पक्षपातीपणा आणि कार्यपद्धतीस लोखा करण्याचे तंत्रावर चर्चा करा.

भाग-ब

खालील पैकी कोणतेही दोन प्रयत्न करा.

[2×10=20]

प्र.6) मध्यस्थी म्हणजे काय? मध्यस्थीची संकल्पना स्पष्ट करा. मध्यस्थीच्या भूमिकेवर टिप्पणी करा.

प्र.7) लवादनिवाडा बाजूला ठेवण्याच्या विविध कारणांची चर्चा करा.

प्र.8) न्यूयॉर्क अधिवेशनांतर्गत परदेशी परिभ्रमण पुरस्कारांच्या अंमलबजावणीचे स्पष्टीकरण द्या.

प्र.9) लवाद कराराची निर्मिती, आवश्यक बाबी आणि वैधता स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) टिपा लिहा. (खालीलपैकी तीन प्रयत्न करा)

[3×5=15]

- अ) लवाद आणि सामंजस्य कलम 37 अंतर्गत अपील करण्यायोग्य आदेश
- ब) विभक्ततेचा नियम
- क) कायमस्वरूपी लोकअदालत
- ड) मध्यस्थी
- इ) राष्ट्रीयविधी सेवाप्राधिकरण

APR 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PD-1967

[Total No. of Pages : 4

[6414]-79

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

LO-0805 : HUMAN RIGHTS LAW AND PRACTICE

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any three questions from Part A. Each question in Part A carries 15 marks.
- 2) Answer any two questions from Part B. Each question in Part B carries 10 marks.
- 3) Answer any three questions from Part C. Each question in Part C carries 5 marks.

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1) Discuss the significance of human rights education.
- Q2) Describe the composition, power and functions of National commission for women.
- Q3) Explain the composition, power and functions of National Commissions for Scheduled Castes and Scheduled Tribes.
- Q4) Discuss the powers and functions of the Committee on Rights of the Child, Under the Convention on Rights of Child, 1989.
- Q5) Explain the meaning and defination of vulnerable and Disadvantaged Groups. Explain the rights of LGBTQ and Prisoners.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Does technology affect Human Rights? Elaborate on various Human Rights which need to be safeguarded due to the genetic engineering.
- Q7)** Describe the Economic, social and cultural Rights Under ICESCR and Part IV of Indian constitution.
- Q8)** Discuss right to religion as guaranteed in international instruments and Under the constitution of India.
- Q9)** Elaborate the relationship between rights and duties.

PART - C

Q10) Write short notes on (any three) :

[3 × 5 = 15]

- a) Value and Dignity.
- b) Nature and significance of ICCPR.
- c) Participation in Governance.
- d) Unemployment allowance.
- e) Right to follow customs, folkways and literature.

Total No. of Questions : 10]

PD-1967

[6414]-79

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

LO-0805 : मानवी हक्क कायदा आणि सराव

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग क मधील प्रश्न कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) मानवाधिकार शिक्षणाचे महत्त्व यावर चर्चा करा.
- प्रश्न 2) राष्ट्रीय महिला आयोगाची रचना, अधिकार आणि कार्ये रेखाटा.
- प्रश्न 3) राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती आयोग याची रचना, अधिकार व कार्ये विशद करा.
- प्रश्न 4) 1989 च्या बाल हक्क अधिवेशना अंतर्गत बाल हक्क समितीचे अधिकार आणि कार्ये याचा उद्घापोह करा.
- प्रश्न 5) असुरक्षित आणि वंचित गटांचा अर्थ आणि व्याख्या स्पष्ट करा. एल जी बी टी क्यू व कैदी यांचे अधिकार स्पष्ट करा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) तंत्रज्ञानाचा मानवी हक्कांवर परिणाम होतो का? अनुवांशिक अभियांत्रिकीमुळे संरक्षण करणे आवश्यक असलेल्या विविध मानवी हक्कांवर तपशीलवार माहिती द्या.
- प्रश्न 7) आय सी इ एस सी आर व भारतीय संविधान भाग IV यामधील आर्थिक, सामाजिक आणि सांस्कृतिक हक्कांचे वर्णन करा.
- प्रश्न 8) धर्माचा हक्का जो अंतरराष्ट्रीय साधनामध्ये व भारतीय राज्यघटनेत हमी दिलेला आहे याची चर्चा करा.
- प्रश्न 9) हक्क आणि कर्तव्ये यांच्यातील संबंध विस्तृतपणे मांडा.

भाग - क

- प्रश्न 10) लहान टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) : [3 × 5 = 15]
- अ) मुल्य आणि प्रतिष्ठा
- ब) आय. सी. सी. पी. आर. चे स्वरूप आणि महत्व
- क) शासनात सहभाग
- ड) बेरोजगारी भत्ता
- इ) भाषा विकसीत करण्याचा, प्रथा पाळण्याचा व पारंपारीक वर्तनाचा (लोकमार्गाचा) हक्क

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PD-1968

[Total No. of Pages : 4

[6414]-80

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

LO-0806 : COMPETITION LAW

(2017 Pattern) (Semester - IV) (Theory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.
- 2) Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.
- 3) Answer any three questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.
- 4) Figures to the right indicate full marks.

PART - A

[45]

- Q1) Discuss the objectives and salient features of Competition Act, 2002.
- Q2) Discuss about different types of market. Why and how Acquisitions and Mergers are regulated by Competition Act, 2002.
- Q3) Discuss the essentials of Anti-competitive Agreements under the Competition Act, 2002 with the help of case laws.
- Q4) Define the dominant position. What is "abuse" of dominant position? Why is it prohibited under Competition Act?
- Q5) Discuss the establishment composition and duties of Competition Commission of India.

P.T.O.

PART - B

[20]

- Q6)** Elucidate Tie-in Agreements with leading judicial pronouncements and Illustrations.
- Q7)** Discuss the procedure for investigation of Combinations which are prohibited under Competition Act.
- Q8)** What is a test for determining Predatory price? Distinguish predatory price from legitimate competition. Discuss with the help of leading cases.
- Q9)** Explain competition advocacy in India and International perspective.

PART - C

Q10) Answer any three of the following Short notes : **[15]**

- a) Sachar committee report
- b) Domestic nexus.
- c) Conglomerate mergers.
- d) Dominance in relevant market.
- e) Cartel

Total No. of Questions : 10]

PD-1968

[6414]-80

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

EO-0806 : स्पर्धा कायदा

(2017 Pattern) (Semester - IV) (Theory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग क मधील प्रश्न कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
- 4) अधिकांराचे आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

भाग - अ

[45]

- प्रश्न 1) स्पर्धा कायदा, 2002 ची उद्दिष्टे आणि ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) बाजाराच्या विविध प्रकाराबद्दल चर्चा करा. स्पर्धा कायदा, 2002 द्वारे अधिग्रहण आणि विलीनीकरण का आणि कसे नियंत्रित केले जाते.
- प्रश्न 3) स्पर्धा कायदा, 2002 अंतर्गत स्पर्धाविरोधी करारांच्या आवश्यक बाबींची कस कायद्यांच्या मदतीने चर्चा करा.
- प्रश्न 4) प्रबळ स्थितीची व्याख्या करा. वर्चस्व असलेल्या पदाचा "हुरूपयोग" म्हणजे काय? स्पर्धा कायद्यांतर्गत हे प्रतिबंधित का आहे?
- प्रश्न 5) भारतीय स्पर्धा आयोगाची स्थापना रचना आणि कर्तव्यांची चर्चा करा.

भाग - ब

[20]

- प्रश्न 6) अग्रगण्य न्यायिक घोषणा आणि उदाहरणांमधून टाय-इन करार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 7) स्पर्धा कायद्यांतर्गत प्रतिबंधित असलेल्या संयोजनांच्या तपासणीच्या प्रक्रियेची चर्चा करा.
- प्रश्न 8) शिकारी किंमत ठरवण्यासाठी चाचणी काय आहे? कायदेशीर स्पर्धेपासून शिकारी किंमत वेगळे करा. अग्रगण्य प्रकरणांच्या मदतीने चर्चा करा.
- प्रश्न 9) भारतातील स्पर्धेचे समर्थन आणि आंतरराष्ट्रीय दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

भाग - क

- प्रश्न 10) खालीलपैकी कोणत्याही तीन लघु नोट्सची उत्तरे द्या.

[15]

- अ) सच्चर समितीचा अहवाल
- ब) घरगुती संबंध
- क) समूह विलीनीकरण
- ड) संबंधित बाजारपेठेतील वर्चस्व
- इ) कार्टेल

30/4
Afternoon

APR 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PD-1969

[Total No. of Pages : 4

[6414]-81

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

**LO-0807 : VULNERABLE AND DISADVANTAGED
GROUPS AND CRIMINAL LAW**

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.
- 2) Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.
- 3) Answer any three questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.

PART - A

[3 × 15 = 45]

Attempt Any Three :

- Q1) Explain the important provisions of the Civil Rights Act 1955.
- Q2) How the law has played an important role to overcome discrimination? Explain with relevant case laws.
- Q3) Define the atrocities against schedule caste and schedule tribe along with offences and punishment for atrocious acts, under the SC and ST (Prevention of Atrocities) Act 1989.
- Q4) Discuss in details the legislative history, objectives and scope of Dowry Prohibition Act 1961.
- Q5) Explain the sexual offences against children and its punishment under the POCSO Act of 2012.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

Attempt Any Two :

- Q6)** Write a notes on Corrective Institutions and Protective Homes under the Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956.
- Q7)** Define the term pre-conception and pre-natal diagnostic techniques, given under the Preconception and Pre-natal Diagnostic Techniques (Prohibition of Sex Selection) Act 1994.
- Q8)** Write a notes on registration of Genetic Counselling Centers, Genetic Laboratories and Genetic Clinics.
- Q9)** What are the offences and penalties under the Pre-conception and Pre-natal Diagnostic Techniques (Prohibition of Sex Selection) Act 1994.

PART - C

Attempt Any Three :

Q10) Write short notes :

[3 × 5 = 15]

- a) Offence of using child for pornographic purpose
- b) Dowry
- c) Collective fine
- d) Genetic Laboratories
- e) Immoral Traffing

Total No. of Questions : 10]

PD-1969

[6414]-81

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

LO-0807 : असुरक्षित आणि वंचित गट आणि गुन्हेगारी कायदा

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :
- 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

कोणतेही तीन प्रयत्न करा.

- प्रश्न 1) नागरी हक्क कायदा 1955 मधील महत्वाच्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) भेदभाव दूर करण्यासाठी कायद्याने महत्वाची भूमिका कशी बजावली आहे? संबंधित केस कायद्यासह स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती यांच्यावरील अत्याचारांची व्याख्या करा आणि अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) कायदा 1989 अंतर्गत, अत्याचारी कृत्यांसाठी गुन्हे आणि त्याची शिक्षा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) हुंडा बंदी कायदा 1961 चा कायदेशीर इतिहास, उद्दिष्ट आणि व्याप्ती याविषयी तपशीलवार चर्चा करा.
- प्रश्न 5) 2012 च्या POCSO (पॉक्सो) कायद्यांतर्गत मुलांवरील लैंगिक गुन्हे आणि त्याची शिक्षा स्पष्ट करा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

कोणतेही दोन प्रयत्न करा.

- प्रश्न 6) अनैतिक वाहतूक (प्रतिबंध) कायदा, 1956 अंतर्गत सुधारात्मक संस्था आणि संरक्षणात्मक घरांवर टिपा लिहा.
- प्रश्न 7) गर्भधारणापूर्व आणि प्रसवपूर्व निदान तंत्र (लिंग निवड प्रतिबंध) अधिनियम 1994 अंतर्गत दिलेली 'गर्भधारणापूर्व' आणि 'प्रसवपूर्व निदान' तंत्र या शब्दाची व्याख्या करा.
- प्रश्न 8) अनुवांशिक समुपदेशन केंद्रे, अनुवांशिक प्रयोगशाळा आणि अनुवांशिक चिकित्सालयांच्या नोंदणीवर नोट्स लिहा.
- प्रश्न 9) गर्भधारणापूर्व आणि प्रसवपूर्व निदान तंत्र (लिंग निवड प्रतिबंध) अधिनियम 1994 अंतर्गत कोणते गुन्हे आणि दंड आहेत.

भाग - क

कोणतेही तीन प्रयत्न करा.

- प्रश्न 10) छोट्या नोट्स लिहा.

[3 × 5 = 15]

- अ) पोर्नोग्राफिक हेतूने बालकाचा व्यापार केल्याचा गुन्हा
- ब) हुंडा
- क) सामूहिक दंड
- ड) अनुवांशिक प्रयोगशाळा
- इ) अनैतिक व्यापार

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PD-1970

[Total No. of Pages : 4

[6414]-82

LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

LO-0808 : CIVIL MINOR ACTS

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any 3 questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.
- 2) Attempt any 2 questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.
- 3) Attempt any 3 short notes from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1) Discuss the registration of documents and consequences of non-registration under the Registration Act, 1908.
- Q2) Discuss the documents chargeable to court fees and document which are exempted to charge Court fees under the Maharashtra Court Fees Act, 1959.
- Q3) Write down the concept 'Bill of exchange' and 'promissory note' and state difference between them.
- Q4) Write down the salient features of the Interest Act, 1978.
- Q5) What are the parties to the Negotiable Instruments and discuss their rights and liabilities.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Write down the provisions of objections in appeal to overvaluation and under valuation under the Suits Valuation Act, 1887.
- Q7)** Discuss the provisions of stamp duty and registration charges under the Maharashtra Stamp Act, 1958.
- Q8)** Discuss the following under the Maharashtra Court Fees Act, 1959
- Computation of court fees
 - Refund of court fees
- Q9)** Write down the Salient Features of Negotiable Instruments Act.

PART - C

Q10) Write short notes on (any three) :

[3 × 5 = 15]

- Section 34 of Civil Procedure code
- Pecuniary Jurisdiction of Civil Courts
- Determination of Value of Certain Suits by High Court
- Registration of will
- Negotiable instrument Act, 1881 and discharge from liability

~~~~~

Total No. of Questions : 10]

PD-1970

[6414]-82

LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

LO-0808 : CIVIL MINOR ACTS

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :
- 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
  - 2) भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
  - 3) भाग क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांसाठी आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) दस्तऐवजांची नोंदणी आणि नोंदणी कायदा, 1908 अंतर्गत नोंदणी न केल्यामुळे होणारे परिणाम स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) महाराष्ट्र न्यायालय शुल्क अधिनियम, 1959 अंतर्गत न्यायालयीन शुल्क आकारण्या योग्य दस्त आणि न्यायालयीन शुल्क आकारण्यास सूट मिळालेले दस्त याविषयी माहिती लिहा.
- प्रश्न 3) 'बिल ऑफ एक्स्चेंज' आणि 'प्रॉमिसरी नोट' या संकल्पना आणि त्यांच्यातील फरक लिहा.
- प्रश्न 4) व्याज कायदा, 1978 ची ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.
- प्रश्न 5) निगोशिएबल इन्स्ट्रुमेंट्सचे पक्ष कोणते आहेत आणि त्याच्या हक्क आणि दायित्व स्पष्ट करा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) सूट व्हॅल्युएशन ॲक्ट, १८८७ अंतर्गत ओव्हरव्हॅल्युएशन आणि अंडर व्हॅल्युएशनच्या अपीलमधील आक्षेपांच्या तरतुदी लिहा.
- प्रश्न 7) महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियम, १९५८ अंतर्गत मुद्रांक शुल्क आणि नोंदणी शुल्काच्या तरतुदींची माहिती लिहा.
- प्रश्न 8) महाराष्ट्र न्यायालय शुल्क अधिनियम, १९५९ अंतर्गत टिपा लिहा.
अ) कोर्ट फीची गणना
ब) कोर्ट फीची परतावा
- प्रश्न 9) निगोशिएबल इन्स्ट्रुमेंट्स कायद्याची ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.

भाग - क

- प्रश्न १०) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) : [3 × 5 = 15]
अ) दिवाणी प्रक्रिया संहिता - कलम - ३४
ब) दिवाणी न्यायालयांचे आर्थिक अधिकार क्षेत्र
क) उच्च न्यायालयाद्वारे ठराविक खटल्यांचे मूल्य निश्चित करणे
ड) इच्छापत्राची नोंदणी
इ) निगोशिएबल इन्स्ट्रुमेंट्स कायदा, १८८१ आणि दायित्वातून मुक्तता

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PD-1971

[Total No. of Pages : 4

[6414]-83

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

LAW

LO-6809 : International Economic Law

(2017 Pattern) (Revised Syllabus) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.
- 2) Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.
- 3) Answer any three questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.

PART - A

Attempt any Three of the following :

[3 × 15 = 45]

- Q1)** Discuss the historical evolution of International Economic Law. Also discuss the meaning and sources of International Economic Law.
- Q2)** Critically examine the Exceptions as given under Article XX and XXI under GATT 1994.
- Q3)** Examine the structure, power and functions of the World Trade Organization (WTO). Briefly explain the WTO dispute settlement mechanism.
- Q4)** Compare the scope of Hague-Visby Rules, Hamburg Rules and the Rotterdam Rules with respect to Carriage of Goods by Sea.
- Q5)** Critically evaluate India's Model BIT 2016 and the implication it will have on foreign investment.

P.T.O.

PART - B

Attempt any Two of the following :

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Discuss the principle of National Treatment under GATT 1994 with relevant cases.
- Q7)** Discuss the structure powers and functions of the International Monetary Fund (IMF).
- Q8)** Examine significance of the Resolution on Permanent sovereignty Over Natural Resources.
- Q9)** Discuss the relationship between domestic and international economic law rules.

PART - C

Q10) Write short notes on (any three) :

[3 × 5 = 15]

- a) New International Economic Order
- b) Sustainable Development
- c) G-20
- d) Tariff and Non-Tariff Barriers to trade
- e) Asian Development Bank

~~~~~